

KỶ VẬT

Gia Thụy

Bà đứng đấy, nhẹ tênh, bông bênh, nhưng chưa bao giờ bà cảm thấy mình tỉnh trí như lúc này, dường như bà chưa kịp cảm nhận rằng hồn mình đã rời khỏi thân xác của mình đang nằm đó, co quắp và thảm thương, trong miệng còn ngậm miếng pho-ma do cô cháu gái cố đút cho bà vào buổi chiều sau khi cho bà uống hết ly sâm, dường như nó đang cố an ủi mình rằng bà sẽ không sao và ngày mai bà sẽ khỏe lại. Bà biết nó đã làm hết sức của mình để kéo dài sự sống của bà mà dường như bà không còn muốn nó tồn tại nữa, bà chết đi và bà biết cháu bà biết tại sao. Cái răng hàm chết tiệt, ngày còn trẻ bà nhuộm răng đen và bà còn được chăm sóc bằng một loại thuốc gia truyền nào đó của chồng bà để chống sâu răng, và bởi vì nó đã quá tốt đến nỗi khi bà đã gần 90 tuổi, những cái răng hàm dường như còn nguyên vẹn, thế nhưng có một cái bị sâu và nó đã hành hạ bà suốt bao nhiêu tháng trời bà không còn có thể nhớ được nữa, và tuổi già của bà đã không còn cho phép bà có thể chịu đựng hơn được nữa sau một thời gian không ăn và không ngủ được vì những cơn đau dai dẳng của nó. Bà biết cháu bà không có lỗi gì trong chuyện này, bà đã quá già để đủ sức để nhổ cái răng hàm quái quỷ đó, và nó cũng không thể cho bà uống mãi Paracetamon để làm giảm những cơn đau khi bà van nài nó. Nó còn đang đứng ngoài cửa chưa dám vào để nhìn bà lần cuối, bà biết nó không còn biết là mình vui hay buồn khi bà đã ra đi mãi mãi, nó là đứa cháu duy nhất sống với bà cho đến cuối đời, trong suốt 3 năm cuối cùng bà đã không còn có thể tự đứng dậy trên đôi chân của mình, và cuộc sống của bà trong 3 năm đó chỉ là nằm trên giường và hành hạ đứa cháu của mình. Bà cảm thấy hối tiếc vì trong suốt 3 năm sống với nó, bà dường như không còn nhận ra nó là cháu ngoại của mình, bà sống trong sự mù mờ của tâm trí không còn nhận biết ra điều gì, không còn phân biệt được ngày hay đêm, thời gian dường như không có một giá trị nào đối với bà, bà chỉ gọi nó bằng 3 tiếng “mẹ thằng cu”, bà hoàn toàn không còn nhận biết nó là ai, con ai và là cháu ngoại của bà. Nó dường như không thể bật lên tiếng khóc, khóc thương bà ư? Bà biết nó nghĩ gì, đó là sự giải thoát cho bà và cho cả nó, nếu nó có khóc thì chỉ vì thương cho bà, thương cho sự thống khổ bà đã mang trong người suốt những năm cuối đời. Nó bước vào, đến bên giường và ngồi xuống, chạm vào bà, cầm tay bà, sờ vào mũi bà để cảm nhận một cách rõ ràng bà đã ra đi vĩnh viễn, nó cố moi miếng pho-mai trong miệng bà ra và cho đến lúc đó nó mới bật lên khóc, có lẽ nó buồn vì bà chết mà không kịp ăn cho xong miếng pho-mai nó đã cố công đút cho bà vào bữa cơm chiều nay, nó đã van xin, năn nỉ bà cố ăn cháo, nhưng lúc ấy bà có còn biết gì nữa đâu. Bà đang từ từ bước ra khỏi xác thân của mình mà nó thì không biết. Thật tội nghiệp cho con bé, nó phải đi làm để nuôi 2 đứa con của nó, sau giờ làm việc thì nào là việc nhà, chăm sóc cho bà, một đôi khi

quá mỗi mệt nó cũng làm ngơ cho bà muốn làm gì thì làm, nhưng thật tình mà nói thì nó là đứa luôn luôn cố gắng nhỏ nhẹ với bà dù trong tình huống nào. Bà đã từng cãi cọ với các con và những đứa cháu khác của bà, và dường như những điều tồi tệ mà bà phải lắng nghe đã làm cho bà quên tai và bà đã thật sự ngạc nhiên về khả năng chịu đựng của đứa cháu này. Bà lấy làm tiếc đã hành hạ nó trong suốt 3 năm qua, thế nhưng dù oán trách nó vẫn cố thương bà và chăm sóc cho bà. Bà biết tâm hồn và trái tim của nó dường như chưa bao giờ có một chỗ dành cho bà, nó cũng không dành cho mẹ nó, con gái của bà, trong đầu nó chỉ có 2 đứa con của nó và bà biết người thân mà nó yêu thương nhất là bà sui gia của bà mà nó gọi là bà Nội. Bà chẳng bao giờ có thể có cảm tình với bà sui gia này của bà, một con người quá bình dị và không biết thụ hưởng các thú vui trong đời. Lúc mà 2 bên gia đình mới kết thông gia với nhau, lúc ấy bà cũng chưa đến nỗi là 1 bà cụ già và hãy còn làm việc ở công sở. Bà đi chơi, đi đánh tổ tôm trong những lúc rảnh rỗi, trong khi bà sui gia thì chỉ biết chúm mũi vào đồng cháu vừa nội vừa ngoại mà cha mẹ nó đã quá mỗi mệt mà tống về cho bà trông. Bà chẳng bao giờ có thể làm như vậy được, có 1 khoảng thời gian, khi cô con gái út vì quá bận với công việc buôn bán mà chồng nó thì lại đang ngồi tù, bà phải ở nhà nó để trông 2 đứa con nhỏ của nó, cũng chỉ được một thời gian ngắn, bà lại bỏ lên ở với em gái của mình. Bà biết, tất cả các cháu của bà, đứa nào cũng sợ bà, và bà lại càng thêm thía hơn lúc về già, chẳng có đứa cháu nào thương yêu bà cả. Bà còn nhớ có 1 lần, thằng cháu nội từ bên Mỹ về và ghé thăm bà, nó ngồi bên cạnh bà, cầm tay bà, nhìn bà với ánh mắt đầy xót xa như khi mình đi trên đường nhìn thấy 1 cảnh tượng thương tâm. Bà không trách các con các cháu bà, bà đã quá ác nghiệt trong lúc bà còn sống, và cái giá bà phải trả là lúc này đây, chỉ có 1 đứa cháu ngoại duy nhất bên cạnh bà mà tâm hồn nó thì lại dành cho 1 người khác không phải là bà. Bà còn nhớ có những đêm, bà đập cửa gọi nó dậy vào lúc 3:00 sáng để hỏi những câu chuyện mà nó hoàn toàn không thể biết được, hay những khi bà chìm vào cái quá khứ huy hoàng của bà, bà mắng chửi nó như mắng con hầu của bà ngày xưa. Bà có thể hỏi hàng chục lần 1 câu hỏi mà cũng đã được trả lời đầy đủ sau mỗi lần hỏi, bà không còn thể nhớ là mình đã hỏi và đã được trả lời, bà chỉ biết mình muốn hỏi và hỏi cho đến lúc chìm vào giấc ngủ như khi được cho uống thuốc ngủ, vật vờ, bênh bồng. Lúc đó, bà chỉ biết là bà muốn có ai đó bên cạnh chăm sóc cho bà, người làm thì không muốn hầu bà vì bà quá khó chịu, cho dù họ được con trai bà trả lương để làm điều đó. Cháu gái bà thì dường như nó quá mệt mỏi, nó chỉ trả lời cho xong và biến mất ra khỏi phòng bà, bà giận dữ đập phá, dọn quần áo rồi la hét dọa bỏ đi như bà vẫn thường làm mỗi khi giận con gái bà. Có những lúc cháu bà không còn đủ sức để chịu đựng, nó mở cửa cho bà đi, bà ngồi ngoài cửa, không còn đủ sức lướt qua khoảng sân trước nhà, bà lại thu gom đồ đạc lĩnh kính quay lại vào nhà, bà còn nhớ là bà có thể làm liên liếp như vậy hàng tuần liền, chỉ để mong cháu bà chú ý đến và chăm sóc cho bà như nó thỉnh thoảng vẫn làm với bà. Lúc ấy, bà đã không thể hiểu được, cuộc sống hàng ngày thì quá khó khăn, cháu bà sau giờ làm việc chỉ

còn ao ước được nằm lên giường, nó chẳng còn hơi sức đâu mà dành cho bà như bà mong muốn, người làm thì sau bữa cơm, họ quên mất bà. Có những khoảng thời gian, dường như bà khùng bố tinh thần cháu bà bằng nhiều cách khác nhau, mà bà thì không thể nhận biết được mình đã làm những gì. Cho đến lúc này, khi mà sự chết làm bà tỉnh trí lại, bà cảm thấy thương xót cho cháu bà, nó đã chịu đựng sự cay nghiệt của bà suốt bao năm tháng mà không biết nói cùng ai, bà biết có những lúc nó khóc thầm 1 mình dường như để trút bớt nỗi buồn, rồi sáng ra tiếp tục vui vẻ đi làm, yêu cuộc đời và mọi người chung quanh nó trong đó có cả bà.

Tiếng kèn đám ma của làm bà chợt tỉnh cơn mê, thời gian ở thế giới bên kia dường như không có giới hạn. Thân xác bà đã được năm yên trong hòm, bà được mặc cho chiếc áo dài gấm đỏ, mang hài cườm, đội khăn đóng như cô dâu trong ngày cưới. Chồng bà đã chết trước bà quá lâu, từ khi bà hầy còn rất trẻ, bà không tìm được ông ấy trên cõi dương thế này, có lẽ ông đã được cho uống nước sông lãng quên để được đầu thai vào kiếp khác, có thể giờ này ông hầy còn sống đâu đó trên trần gian với một hình hài khác. Bà không còn nhớ nổi khuôn mặt của ông, bà lấy ông không được bao lâu, chưa kịp biết hết ông thích gì và ghét gì thì ông bỏ bà đi, để lại cho bà một gia tài đồ sộ và 3 đứa con nhỏ. Bà lấy ông khi ông đã ở tuổi 60, ông đã có đến 3 đời vợ trước bà nhưng vẫn chưa có được đứa con trai nào và rồi bà về làm vợ ông khi hầy còn quá trẻ, bà sinh cho ông được 1 cậu con trai khôi ngô tuấn tú và từ đó bà được ông yêu thương sủng ái. Sau khi ông chết đi, bà đã vì quá ham xa hoa phú quý nên gia tài được chia cho bà chẳng mấy lúc không còn gì. Thật ra lúc bà chết đi mà có mỗi 1 đứa cháu chỉ vì bắt buộc phải sống với bà, đưa thân xác bà đến nơi an nghỉ cuối cùng thì cũng đáng tội cho bà lắm, bà không hối tiếc gì cả, bà chỉ thương cho đứa cháu của mình vì bà đã làm khổ nó suốt mấy năm qua mà nó thì chẳng bao giờ than thở hay trách móc bà. Tiếng thút thít của nó làm bà thật đau lòng, bên cạnh nó là đứa con gái của chồng bà đang mặc áo tang đội khăn xô với đôi mắt ráo hoảnh, trân tráo. Mẹ nó đã bỏ lại nó và đi theo tiếng gọi của chàng trai trẻ nào đó, khi bà về thì nó cũng đã là đứa trẻ 4 tuổi rồi, và vì mọi người trong nhà đều hắt hủi nó nên nó quẩn quýt với mấy đứa con của bà. Khi lớn lên đi lấy chồng, nó không có cửa hồi môn và nó đã sống một cuộc đời không lấy gì làm sung sướng, hạnh phúc. Bà cũng tiếc rằng ngày ấy bà đã không dám bỏ đi như mẹ nó để sống cuộc sống của bao phụ nữ khác, bà bị ràng buộc bởi tiền bạc và của cải. Và cho mãi đến bây giờ bà mới nhận ra rằng trong cuộc sống này thì cái giá mà mình phải trả cho cuộc đời của mình đều do mình ra giá và quyết định.

Cái đồng hồ cổ gỗ ngân nga mà đã có lần khi ngồi xem thằng cháu rể loay hoay sửa, bà còn nhớ lúc ấy bà nói với nó rằng cái đồng hồ đó của ông ngoại, rất đắt tiền và bà cũng đã yêu cầu nó đừng phá phách, bà không thể còn nhớ và biết được bà chẳng hề còn lưu giữ bất cứ một kỷ vật nào của chồng bà dù chỉ là 1 vật tầm thường nhất trong cái gia tài đồ sộ ông đã để lại cho bà, cái đồng hồ mà bà

vẫn dư đỉnh ninh của ông ấy thì do 2 vợ chồng đưa cháu mua trong cửa 1 tiệm tầm tầm nào đó và chúng nó đã bỏ ra rất nhiều thời gian để có thể làm nó chạy được mặc dù nó còn già hơn cả tuổi của bà. Đôi lúc bà thật sự ngạc nhiên về sự đam mê kỳ lạ của cháu bà về những món đồ mà ít ai biết được giá trị thật sự của nó, nó không tôn trọng cái giá trị về mặt vật chất của món đồ cổ mà nó có, bởi vì nó quan niệm rằng, như bà đây chẳng hạn, nếu như bà có thể tìm được 1 món đồ nào đó của chồng bà còn sót lại, chắc hẳn bà rất hạnh phúc, thế nhưng bà chẳng còn lại gì của ông ấy cả, và có lẽ vì lý do đó cháu bà luôn luôn trân trọng giá trị thật sự của một món đồ cổ trong cái kho đồ cổ mà có thể chẳng có nhiều giá trị vật chất cho lắm, nó chỉ là những cái bình cổ không hoàn toàn, nứt mẻ hay chỉ là một cái bình đất méo mó nhưng số tuổi của nó thì thật sự làm cho người ta sửng sốt vì khả năng tồn tại của nó trên thế giới này.

Trong nhà giờ này không còn ai ngoài bà người làm dưới bếp, bà trở lại đây lần cuối trước khi được đưa đi vào cõi lãng quên thật sự để được sắp xếp cho 1 số kiếp mới, bà không được phép nhớ gì về kiếp trước của mình, bà cảm thấy buồn vì bà thật sự không muốn rời xa kiếp này của mình. Bà đã làm sai nhiều điều trong cuộc đời của mình, và bây giờ đây bà muốn được ngồi yên để suy nghĩ về cuộc đời của mình trong suốt 90 năm qua. Quả là 1 thời gian quá dài để có thể nhớ lại hết tất cả mọi chuyện.

Cháu bà đang ngồi ở bàn ăn, lục lọi cái gì đó trong cái thùng sắt mục thường được đặt ở trên cái bàn nhỏ bên cạnh giường bà. Một tờ giấy bảo lãnh của con trai bà để bà có thể đến Hoa kỳ đoàn tụ với nó, một tờ khai sinh của con trai bà, vài tờ giấy linh tinh và tờ đơn xin ở lại Việt Nam do con gái bà viết ra cho bà ký, bà đã không được quyền quyết định cho mình vì các con bà đã quyết định để bà ở lại đây, bà không buồn vì lúc ấy bà nào có biết mình ký cái gì. Nếu như chúng không muốn đón bà sang để phải hầu hạ bà vì nước Mỹ là đất nước tôn vinh chủ nghĩa cá nhân hưởng thụ thì bà làm sao mà trách chúng được khi mà ở đó các quan hệ ràng buộc gia đình không như ở Việt Nam. Bà đã được sắp xếp cho ở lại đây với đứa cháu ngoại duy nhất đã không được ra đi cùng với bố mẹ nó. Lúc nó đến sống với bà thì thật sự là bà cũng chẳng còn có thể nhớ nó là ai vì trước đây sự liên lạc giữa bà với nó thì hoàn toàn hời hợt và xa cách. Nó đang cầm cùi viết cái gì đó trên một tờ giấy nhỏ và dán vào cái ca nhựa màu đỏ cáu bẩn mà bà vẫn thường dùng hàng ngày để uống nước, một cái ca nhôm trước kia dùng đựng trầu cau, sau này dùng đựng tiền. Nó ngồi thừ ra và bà thấy nó bật khóc nức nở, có lẽ bao dồn nén lâu nay bùng ra khi nó nhìn thấy cái ca nhôm. Khi nó về đây sống với bà, lúc ấy bà cũng đã lẫn lẫn rồi, cái sự lo lắng về việc không có ai cho tiền để ăn đường như đã ăn sâu vào tâm trí bà bởi những năm tháng thiếu thốn, những xâu xé vì tiền từ nước ngoài gửi về để giúp đỡ những người trong nước trong thời kỳ khó khăn, cái nỗi sợ đói cho dù đang trong lúc no không phải ai cũng có khả năng vượt qua,

bà đã giữ tiền trong cái ca nhôm đó và lúc nào cũng sợ mất, trong ca chỉ có vài tờ tiền lẻ nhưng điều đó làm cho bà yên tâm, khi nó nhìn thấy cái cảnh bà giữ khư khư cái ca nhôm, nó cũng đã bật khóc thương cho bà vì đáng lẽ bà không phải có cái cảm nghĩ như vậy. Nó chỉ nghĩ đơn giản là bà đã già rồi, không còn có khả năng ngay cả việc vệ sinh cá nhân cho chính mình, thế thì tại sao nên nông nổi như vậy, nó không thể hiểu được là cái sự sợ thiếu thốn nó đã bám sâu còn hơn cả một đời bà sống trên thế gian này. Cái ác thì ngự trị khắp nơi, và bởi vì bà quá ác nghiệt nên cái ác trong bà nó lấn áp tất cả mọi cái thiện trên đời. Bà không tin vào cái thiện, và bà rất buồn là điều đó đã ảnh hưởng không ít đến các con của bà, đứa cháu này sống xa bà và nó lại chịu ảnh hưởng sự cam chịu, sống bằng trái tim hướng thiện nên quả thật là nó không thể hiểu nổi những gì bà phải chịu, phải trả giá cho sự cay nghiệt của mình. Các con bà tránh xa bà, thậm chí căm ghét bà vì có bao giờ bà là một người mẹ đúng nghĩa thì nếu có trách thì trách chẳng chính bà. Cũng như cái cảnh đứa con chồng của bà, cái sự trân tráo đến lạnh lùng ghê người kia là do bà tất cả. Đó là hình ảnh của bà, cái cách suy nghĩ của kẻ ở chợ, đồng tiền có giá trị tuyệt đối trên mọi giá trị tinh thần.

Bà thấy cháu bà gói lại hai kỷ vật của bà vào và viết đôi dòng vào tờ giấy trước mặt, lúc này thì bà hiểu là nó đang làm gì, nó gửi sang cho con trai bà theo đúng như họ yêu cầu nó, nó hầu như đã chôn theo bà tất cả những gì mà bà có lúc còn sống, và bây giờ khi được yêu cầu thì nó chẳng còn lại gì ngoài 1 cái ca nhựa màu đỏ và 1 cái ca nhôm cáu bẩn, cũ kỹ như bà lúc chết đi. Bà thấy tiếc rất nhiều, ngay cả lúc này đây, khi mà bà không còn bao lâu nữa để được tái tạo trong 1 kiếp người khác, bà mong sao bà được nhớ lại kiếp này của mình để bà có thể chuộc lại những lỗi lầm của bà đã làm. Bà mong rằng mình sẽ sớm nhận ra được chân giá trị của cuộc sống trong kiếp sống mới của bà. Bên tai bà dường như vẫn còn văng vẳng lời đứa cháu gái của bà mắng con vì sự hoang phí giấy của “ Các con cứ thử suy nghĩ là nếu như trên thế giới này, mỗi ngày, mỗi người để dành lại 1 tờ giấy, không vứt bỏ nó đi thì tổng cộng chúng ta sẽ tiết kiệm được hàng tỷ tờ giấy. Những tỷ tờ giấy này đã được làm ra từ cây đốn trong rừng và như vậy đã không phải hủy hoại hàng ha rừng chỉ để mọi người vứt vào thùng rác, và như thế môi trường sống của chúng ta,, ”

Sài Gòn, 19 - 11 - 1998